

Weldra museum?

Hooibergenterrein van Hasselt

Hooibergen zie je weinig meer in Nederland en het hooibergenterrein bij Hasselt is zelfs het laatste van ons land. Toen het erop leek dat de zeven hooibergen op dat terrein plaats moesten maken voor een villawijkje, kwam Heemschut Overijssel in actie. Hun pro-actieve aanpak lijkt succes te krijgen.

Foto: Wilbert Bizitter: www.wilbertbizitterfotografie.nl

Hooibergenterrein bij Hasselt in 2017.

Eric le Gras

Voor het verdwijnen van de hooibergen zijn goede redenen aan te wijzen. Koeien eten voornamelijk gras en dat is tegenwoordig verpakt in plastic balen. Paarden eten nog wel hooi, maar het aantal paarden is sterk afgenomen. Hooibergen hebben daarmee hun oorspronkelijke functie verloren en veruit de meeste boeren hebben ze opgeruimd.

Wat blijft, is hun waarde als agrarisch erfgoed en dat is waarvoor Adriaan Velsink, lid van Heemschut Overijssel, zich inzet: 'Voor mijn pensionering werkte ik bij de provincie Overijssel, waar ik me bezighield met de ruimtelijke kwaliteit in relatie tot het erfgoed. Zo kwam het hooibergenterrein op

mijn pad en ik heb gezocht naar een manier om het te behouden.'

Destijds lukte dat niet, maar als lid van Heemschut Overijssel en gesteund door een subsidie van Heemschut, waagden Velsink en zijn mede-commissieleden een nieuwe poging: 'Het terrein verrommelt en de hooibergen liggen er slecht bij. Metalen onderdelen zijn gaan roesten, er is veel vertimmerd en soms staan er alleen nog palen. Ze worden bijvoorbeeld gebruikt als opslag of schapenstal en van onderhoud is nauwelijks meer sprake. En dan waren er ook nog plannen voor woningbouw op het terrein.'

Hooi als exportproduct

Een uniek onderdeel van de Nederlandse hooicultuur dreigt verloren te gaan: 'Hooi

was in het verleden essentieel in de veeteelt en onmisbaar voor het transport. Denk maar aan de paarden van Van Gend & Loos en het leger.' De kwaliteit van het hooi uit Noordwest-Overijssel was uitzonderlijk hoog: 'Boeren uit de IJsseldelta exporteerden zeventig procent van hun hooi naar de Randstad en het buitenland, zelfs naar Zwitserland.'

Het hooi van het hooibergenterrein van Hasselt kwam van het land van boeren uit het stadje: 'Hun bedrijven waren gevestigd in stadsboerderijen en het stadsbestuur verbood vanwege het brandgevaar door hooibroei de opslag van hooi bij het bedrijf. De logische oplossing was een hooibergenterrein buiten de bebouwing, zoals je dat ook vond bij andere plaatsen in Noordwest-Overijssel en elders in Nederland.'

'Van Oerbos tot Hooiland' is een nieuw project, dat het verhaal van de hooicultuur vanaf de wording van de IJsseldelta vertelt. Deze 'landschapsbiografie' wordt uitgevoerd door het Kenniscentrum Landschap van de Rijksuniversiteit Groningen en zal worden gepresenteerd in het bezoekerscentrum. Zie ook: www.hooidelta.nl.

Buitenmuseum

Samen met Jouk Huisman organiseerde Velsink in 2014 een werkconferentie waar alle betrokkenen - van overheden tot de huurders van de hooibergen, van Staatsbosbeheer tot een woningbouwvereniging en van de RCE tot de Stichting Kennisbehoud Hooibergen Nederland - meedachten over de toekomst van het verrommelde terrein. In overleg met een groot aantal partijen kwam er een ambitieus plan voor een nieuwe invulling. Velsink: 'Geen programma van eisen, eerder een programma van mogelijkheden.'

Het plan voorziet onder andere in de bouw van een informatiecentrum over de hooicultuur en zal een fysieke plaats geven aan het Nederlands Hooibergenmuseum dat nu

alleen online te bezoeken is. Velsink: 'We willen ook hooibergen uit andere delen van Nederland naar Hasselt brengen en een overzicht bieden van de Nederlandse hooibergbouw en hooicultuur. Er komen onder andere traditionele hooibergtypen als de schuurberg en de steltenberg. Die bieden de mogelijkheid om de begane grond te gebruiken als atelier, kantoor of vergaderruimte.'

En dat is nodig, want er moet geld verdiend worden om de herbestemming te betalen. Op een leeg deel van het terrein is ruimte voor nieuwbouw, bijvoorbeeld begeleid wonen of een B&B in hooibergachtige gebouwen, zegt Velsink: 'Er zijn mogelijkheden genoeg om het terrein nieuw leven in te blazen.' Het zijn forse ingrepen en Velsink onderkent dat het karakter van het terrein gaat veranderen: 'Dat kan niet anders vanwege de exploitatie. We proberen wel de oorspronkelijke indeling van het terrein te bewaren en de hooibergen zo goed mogelijk te restaureren. Zo moet een buitenmuseum van Nederlandse hooibergtypen ontstaan. Nu alle betrokkenen meewerken en de gemeente Zwartewaterland ons vroeg om de uitvoering voor te bereiden, is het zoeken naar een exploitant begonnen. Dat wordt een flinke klus, maar het terrein biedt genoeg kansen. Ik verwacht dat we een goede kandidaat kunnen vinden.' ■

Foto: Heemschut

Initiatiefnemers Adriaan Velsink (links) en Jouk Huisman.

Zelf kijken in Hasselt?

Het hooibergenterrein heeft geen eigen adres. Neem de parallelweg van de weg van Hasselt naar Zwartsluis, de N331 en sla na een kleine kilometer rechtsaf de Stadsweg op richting Rouveen. Na ongeveer driehonderd meter ligt rechts het hooibergenterrein.

Heemschut publiceerde eerder over het hooibergenterrein in 2016, aflevering 1, pagina 13.

Het masterplan in 3D. Mogelijkheden voor herbestemming.

Bron: Buro Greet Bierema en De Velde Architecten.